Ανακαλύπτοντας τον κόσμο των συναισθημάτων μέσα από την τέχνη

Αλμπανάκης Ευάγγελος

Μουσικολόγος – Επιμορφωτής ΤΠΕ καλών τεχνών, ΔΔΕ Δυτικής Θεσσαλονίκης, ealmpana@yahoo.com

Περίληψη

Το σενάριο επιδιώκει το συγκερασμό των τεχνών της μουσικής και της ζωγραφικής. Σκοπό έχει οι μαθητές/τριες να ανακαλύψουν βιωματικά μέσω διερεύνησης — ανακάλυψης και πειραματισμού ότι η μουσική και η ζωγραφική είναι τέχνες που περιγράφουν συναισθήματα. Χρησιμοποιούν διαφορετικά μέσα (ηχοχρώματα των οργάνων και χρώματα αντίστοιχα), αλλά εκφράζονται με παρόμοιο τρόπο. Αυτό επιχειρείται μέσω ανάλυσης των συναισθημάτων που δημιουργούνται στους/στις μαθητές/τριες ακούγοντας μουσικά αποσπάσματα και βλέποντας πίνακες ζωγραφικής. Μέσα από κλιμακούμενες συνεργατικές δραστηριότητες οι μαθητές/τριες καταλήγουν στη δημιουργία ενός σύνθετου διαδραστικού ψηφιακού έργου — κολάζ που συνενώνει τις δύο τέχνες. Σε αυτό γίνεται αντιστοίχιση πινάκων ζωγραφικής με μουσικά αποσπάσματα (εικόνας με ήχο) πάνω στη βάση των κοινών συναισθημάτων που περιγράφουν. Επιτυγχάνεται δηλαδή κατά κάποιο τρόπο ηχοποίηση των πινάκων ή οπτικοποίηση των μουσικών αποσπασμάτων. Αξιοποιούνται ποικίλα εργαλεία ΤΠΕ, πράγμα το οποίο βοηθά στην αντίληψη της σύζευξης των τεχνών και στην υιοθέτηση θετικής στάσης ως προς τη χρήση των ΤΠΕ για δραστηριότητες τέχνης.

Λέξεις κλειδιά: συναισθήματα, διαδραστική εικόνα, οπτικοποίηση, ηχοποίηση.

Εισαγωγή

Η ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών και η εξάσκηση στην αναγνώριση και ερμηνεία ποικίλων συναισθημάτων (ευχάριστων, δυσάρεστων, ουδέτερων) αποτελεί ένα ζήτημα το οποίο αναπτύσσεται κυρίως στα καλλιτεχνικά μαθήματα. Σαν αποτέλεσμα των παραπάνω διαδικασιών είναι δύο διαδραστικές εικόνες – κολάζ, οι οποίες είναι το υλικό παραγόμενο της ενασχόλησης των μαθητών/τριών με αυτό το αφηρημένο αντικείμενο.

Περιγραφή Εκπαιδευτικού Σεναρίου

Το παρόν εκπαιδευτικό σενάριο «Ανακαλύπτοντας τον κόσμο των συναισθημάτων μέσα από την τέχνη» δημιουργήθηκε ως μέρος της πρακτικής του γράφοντος στα πλαίσια του προγράμματος: «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση και εφαρμογή των Ψηφιακών Τεχνολογιών στη διδακτική πράξη – Επιμορφωτές Β Επιπέδου ΤΠΕ», συστάδα καλών τεχνών του ΙΕΠ – ΙΤΥΕ Διόφαντος. Πέρασε από κρίση από το ΠΑΚΕ Θεσσαλονίκης και υλοποιήθηκε σε σχολεία της δυτικής Θεσσαλονίκης.

Το σενάριο είναι διαθεματικό και αφορά τις ειδικότητες μουσικής και εικαστικών. Κάνει εκτεταμένη χρήση εργαλείων ΤΠΕ και ακολουθεί κλιμακούμενης δυσκολίας πορεία δραστηριοτήτων με τελική δραστηριότητα τη δημιουργία ενός διαδραστικού ψηφιακού έργου.

Η προτεινόμενη τάξη εφαρμογής είναι η Γ΄ Γυμνασίου (όπου το αντίστοιχο κεφάλαιο του σχολικού βιβλίου: «Εικόνα και Ήχος» και υποκεφάλαιο: «Εικαστικά και μουσική ... μουσική και εικαστικά»), αλλά μπορεί να εφαρμοστεί και σε μικρότερες τάξεις του Γυμνασίου. Για την εφαρμογή του απαιτούνται στοιχειώδεις γνώσεις χειρισμού Η/Υ και πλοήγησης στο διαδίκτυο.

Ο κύριος σκοπός του είναι η αναγνώριση, κατανόηση και έκφραση συναισθημάτων από τους/τις μαθητές/τριες. Αυτό μπορεί να συμβάλλει στη συναισθηματική ανάπτυξη αλλά και την αρμονικότερη συνύπαρξη τόσο στο σχολικό περιβάλλον, όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Οι μαθησιακοί γνωστικοί στόχοι είναι να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές/τριες ότι η μουσική και η ζωγραφική έχουν κοινά στοιχεία μεταξύ τους (ένα από τα οποία είναι το ότι προσπαθούν να περιγράψουν συναισθήματα) και να υιοθετήσουν θετική στάση ως προς τη χρήση των ΤΠΕ για δραστηριότητες τέχνης.

Οι συναισθηματικοί και ψυχοκινητικοί στόχοι είναι να αναγνωρίζουν τα ποικίλα συναισθήματα, να τα ερμηνεύουν με βάση τα χαρακτηριστικά τους και να τα αποδέχονται. Επίσης να αποκτήσουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης, να περιγράφουν εικόνες βασιζόμενοι σε ακουστικά ερεθίσματα και μουσικές ιδέες βασιζόμενοι σε οπτικά ερεθίσματα.

Ως διδακτική τεχνική επιλέγεται η ομαδοσυνεργατική μάθηση, η οποία επιδιώκει την οικοδόμηση της γνώσης μέσω διερεύνησης – ανακάλυψης και πειραματισμού. Αρχικά γίνεται εργασία με το σύνολο της τάξης και έπειτα οι μαθητές/τριες εργάζονται ομαδοσυνεργατικά. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι υποστηρικτικός και ενθαρρυντικός, ενώ παρεμβαίνει όπου κρίνει ότι χρειάζεται.

Η χρονική διάρκεια υλοποίησης είναι 3 διδακτικές ώρες και η απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή είναι εργαστήριο Η/Υ με σύνδεση στο διαδίκτυο, ηχεία, διαδραστικός πίνακας και προβολέας.

1^η Διδακτική Ώρα: Ανάλυση - ταξινόμηση συναισθημάτων

Οι μαθητές/τριες παραλαμβάνουν 24 πίνακες ζωγραφικής σε ηλεκτρονική μορφή, τους παρατηρούν προσεκτικά, σκέφτονται τι συναισθήματα προβάλλονται μέσα από αυτούς και συμπληρώνουν το «φύλλο εργασίας 1». Εντοπίζουν τα κοινά χαρακτηριστικά των συναισθημάτων και συμμετέχουν σε συζήτηση αιτιολογώντας τα συναισθήματα που αναγνώρισαν.

Στη συνέχεια, ομαδοποιούν τα συναισθήματα που εντόπισαν σε ευχάριστα (θετικά), δυσάρεστα (αρνητικά) και κοινά. Γίνεται καταιγισμός ιδεών σχετικά με τη σπουδαιότητα των συναισθημάτων για την ανάπτυξη της προσωπικότητας του ανθρώπου, συμπληρώνεται και παρουσιάζεται το «φύλλο εργασίας 2».

2^η Διδακτική Ώρα: Αναγνώριση συναισθημάτων – δημιουργία συννεφόλεξου

Οι μαθητές/τριες χωρίζονται τυχαία σε δύο ομάδες, χρησιμοποιώντας το ψηφιακό εργαλείο Random Name Picker. Η διαδικασία προβάλλεται στον πίνακα.

Έπειτα, εξερευνούν από το αποθετήριο φωτόδεντρο την εφαρμογή Επικοινωνούμε με σύμβολα, όπου κάθε ομάδα συνεργάζεται και αντιστοιχίζει συναισθήματα με σύμβολα.

Τέλος, οι ομάδες οπτικοποιούν τις δύο κατηγορίες συναισθημάτων του «φύλλου εργασίας 2», δημιουργώντας συννεφόλεξα με το διαδικτυακό λογισμικό wordclouds. Η μία ομάδα αναλαμβάνει να οπτικοποιήσει τα ευχάριστα και η άλλη τα δυσάρεστα συναισθήματα. Τα κοινά συναισθήματα μπορούν να ταιριάξουν και στις δύο ομάδες. Γίνεται παρουσίαση των συννεφόλεξων στην ολομέλεια.

3^η Διδακτική Ώρα: Συσχέτιση συναισθημάτων και ήχων μέσω δημιουργίας διαδραστικής εικόνας

Οι 24 πίνακες ζωγραφικής δίνονται χωρισμένες σε δύο ομάδες των 12 πινάκων (μία για κάθε ομάδα) όπου για κάθε συναίσθημα υπάρχει ένας πίνακας που το εκφράζει. Τα 12 συναισθήματα είναι: ορμή, αγωνία, φόβος, απογοήτευση, μοναξιά, λύπη, ζήλια, ηρεμία, χαρά, αγάπη, ανακούφιση, ικανοποίηση. Η κάθε ομάδα χρησιμοποιώντας το λογισμικό photocollage δημιουργεί ένα κολάζ με τους 12 πίνακες της.

Οι μαθητές/τριες παραλαμβάνουν ένα κατάλογο των 12 συναισθημάτων που εκφράζονται μέσα από τους 12 πίνακες ζωγραφικής της ομάδας τους και 12 μουσικά αποσπάσματα διάρκειας 30 δευτερολέπτων (έχει γίνει fade in/fade out για να μην αρχίζουν/τελειώνουν απότομα και normalize για να έχουν όλα τα αποσπάσματα την ίδια ένταση).

Καταλήγοντας στην τελική δραστηριότητα, οι μαθητές/τριες δημιουργούν μια διαδραστική εικόνα στην online εφαρμογή thinglink χρησιμοποιώντας τα 12 μουσικά αποσπάσματα. Η κάθε ομάδα εισάγει την εικόνα κολάζ που έχει δημιουργήσει, κατόπιν προσθέτει έναν κόμβο πάνω σε κάθε πίνακα και τέλος εισάγει στον κόμβο το κατάλληλο μουσικό απόσπασμα που αντιστοιχεί στο συναίσθημα που πιστεύεται ότι εκφράζει ο πίνακας. Η ίδια διαδικασία συνεχίζεται μέχρι να αντιστοιχηθούν και τα 12 μουσικά αποσπάσματα στους 12 πίνακες του κολάζ. Το τελικό παραγόμενο έργο είναι δύο διαδραστικά κολάζ από 12 πίνακες που αναπαριστούν διαφορετικά συναισθήματα που όταν το ποντίκι βρίσκεται πάνω τους (mouse over), ακούγεται το αντίστοιχο μουσικό απόσπασμα που αντιστοιχεί στο συναίσθημα αυτό. Δηλαδή επιτυγχάνεται κατά κάποιο τρόπο ηχοποίηση των πινάκων ή οπτικοποίηση των μουσικών αποσπασμάτων.

Αφού ολοκληρώσουν την εργασία τους οι δύο ομάδες, ακολουθεί παρουσίαση στο διαδραστικό πίνακα των δύο διαδραστικών εικόνων (εκπρόσωπος της ομάδας πατάει στο διαδραστικό πίνακα και ενεργοποιεί όλα τα πεδία) και σχολιασμός των διαφορών στην ερμηνεία των συναισθημάτων των πινάκων και το λόγο που επιλέχτηκε το συγκεκριμένο μουσικό απόσπασμα για κάθε πίνακα. Οι μαθητές/τριες μπορούν επίσης να προσπαθήσουν να εξηγήσουν το λόγο που η άλλη ομάδα έκανε τη συγκεκριμένη επιλογή. Με αυτό τον τρόπο, εξερευνώντας η μία ομάδα τη διαδραστική εικόνα της άλλης, θα παρατηρήσουν ότι μπορεί να υπάρχει και διαφορετική ερμηνεία των συναισθημάτων που εκφράζουν οι πίνακες από τη δική τους. Αυτή η διαδικασία αποτελεί και την αξιολόγηση των τελικών παραγόμενων έργων από τις ίδιες τις ομάδες (αυτοαξιολόγηση και ετεροαξιολόγηση).

Οι διαδραστικές εικόνες διαμοιράζονται ή αναρτώνται στο ιστολόγιο του σχολείου.

Συμπεράσματα

Η προστιθέμενη αξία του σεναρίου είναι ότι χρησιμοποιεί διάφορα εργαλεία ΤΠΕ, τα οποία συνδυάζονται με αποτέλεσμα την κατανόηση του σκοπού του μαθήματος μέσα από μια βιωματική διαδικασία κατασκευής της γνώσης με παιγνιώδη και δημιουργικό τρόπο. Το ισχυρό του σημείο είναι η χρήση της τεχνολογίας για τη διδασκαλία μιας τόσο αφηρημένης και δύσκολης έννοιας όπως αυτής των συναισθημάτων και μάλιστα στα αντικείμενα της μουσικής και των εικαστικών που είναι ιδιαίτερα από τη φύση τους.

Ως επεκτάσεις και εναλλακτικές κατευθύνσεις του σεναρίου μπορούν να προταθούν οι μαθητές/τριες να επιλέξουν οι ίδιοι/ες τους πίνακες ζωγραφικής και τα μουσικά αποσπάσματα από εγκεκριμένα αποθετήρια στο διαδίκτυο και να τα επεξεργαστούν με το ανοιχτό λογισμικό επεξεργασίας ήχου Audacity.

Αναφορές

Δημητρακοπούλου, Μ., Τζένου, Μ., Ανδρούτσος, Π. (2010). *Μουσική*. Σχολικό βιβλίο Γ΄ Γυμνασίου. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β. - Ι.Τ.Υ.Ε. Διόφαντος.

Δικτυακοί τόποι (με τη σειρά που χρησιμοποιούνται στο σενάριο)

https://www.classtools.net/random-name-picker/43 LRHZ2K

Αθανασιάδης, Κ., Σαλονικίδης, Γ. (2013). <u>Επικοινωνούμε με σύμβολα</u>, αποθετήριο φωτόδεντρο

https://www.wordclouds.com/ https://www.photocollage.com/ www.thinglink.com

Επισήμανση

Οι πηγές, οι πόροι και οι δικτυακοί τόποι που αναφέρονται στο σενάριο χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνο για εκπαιδευτικούς σκοπούς εντός της σχολικής τάξης και δεν έχουν σκοπό το κέρδος.

Παράρτημα

Τίτλος διδακτικού σεναρίου

Ανακαλύπτοντας τον κόσμο των συναισθημάτων μέσα από την τέχνη.

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές (τάξη εφαρμογής, γνωστικό αντικείμενο, επιστημονικό περιεχόμενο)

Τάξη: Γ΄ Γυμνασίου

Κεφάλαιο σχολικού βιβλίου: Εικόνα και Ήχος. Υποκεφάλαιο: Εικαστικά και μουσική ... μουσική και εικαστικά (σελ. 18-20). Τετράδιο εργασιών: σελ.15.

Προαπαιτούμενες γνώσεις

Στοιχειώδεις γνώσεις χειρισμού Η/Υ και πλοήγησης στο διαδίκτυο.

Συσχέτιση και συμβατότητα με το Πρόγραμμα Σπουδών και το Αναλυτικό Πρόγραμμα

ΠΣ 2014. Οργανωτής $3^{\circ\varsigma}$: Συνδέω τη μουσική με άλλες τέχνες και επιστήμες.

3.1. Μουσική και άλλες τέχνες.

Στόχοι: Οι μαθητές να μπορούν να συνδέσουν δημιουργικά τη μουσική με (...) τα εικαστικά.

Πιθανές δυσκολίες - παρανοήσεις

Είναι πιθανό να παρουσιαστούν δυσκολίες στη χρήση των λογισμικών, για αυτό το λόγο ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού είναι να υποστηρίζει και να επιλύει απορίες.

Σκοπός του σεναρίου

Οι μαθητές/τριες να μπορούν να αναγνωρίζουν, να κατανοούν και να εκφράζουν συναισθήματα. Αυτό μπορεί να συμβάλει στη συναισθηματική τους ανάπτυξη αλλά και την αρμονικότερη συνύπαρξή τους τόσο στο σχολικό περιβάλλον, όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Μαθησιακοί γνωστικοί στόχοι

- Να κατανοήσουν ότι η ζωγραφική και η μουσική είναι δύο τέχνες που έχουν πολλά κοινά στοιχεία μεταξύ τους, ένα από τα οποία είναι το ότι προσπαθούν να περιγράψουν συναισθήματα.
- Να υιοθετήσουν θετική στάση ως προς τη χρήση των ΤΠΕ για δραστηριότητες τέχνης.
- Να προσεγγίσουν τις ΤΠΕ ως εργαλεία και πηγές μάθησης.
- Να εξοικειωθούν με συγκεκριμένα λογισμικά.
- Να προαχθεί ο ψηφιακός γραμματισμός.

Συναισθηματικοί και ψυχοκινητικοί στόχοι

- Να ευαισθητοποιηθούν ώστε να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν συναισθήματα.
- Να συνειδητοποιήσουν την ποικιλία των συναισθημάτων.
- Να ερμηνεύουν τα συναισθήματα με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.
- Να ομαδοποιούν τα συναισθήματα.
- Να εκφράζονται δημιουργικά και ελεύθερα.
- Να αποδέχονται όλα τα συναισθήματα ως φυσιολογικά.
- Να αποκτήσουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης.
- Να περιγράφουν εικόνες βασιζόμενοι σε ακουστικά ερεθίσματα.
- Να περιγράφουν μουσικές ιδέες βασιζόμενοι σε οπτικά ερεθίσματα.
- Να τονωθεί η αυτοπεποίθησή τους μέσω της δημιουργίας ενός σύνθετου τελικού ψηφιακού έργου.

Οργάνωση διδασκαλίας, ρόλος εκπαιδευτικού, υλικοτεχνική υποδομή, διδακτικά μέσα και υλικό

Τρόπος οργάνωσης τάξης: Ομαδοσυνεργατική μάθηση που επιδιώκει την οικοδόμηση της γνώσης μέσω διερεύνησης – ανακάλυψης και πειραματισμού.

- Εργασία με το σύνολο της τάξης.
- Κατά την ενασχόληση με τους υπολογιστές, η εργασία γίνεται σε δύο ομάδες. Οι μαθητές/τριες εργάζονται ομαδοσυνεργατικά. Σε όλες τις ομάδες γίνεται καταμερισμός εργασίας.

Ρόλος εκπαιδευτικού: Υποστηρικτικός και ενθαρρυντικός. Παρεμβαίνει όπου χρειάζεται. Χρονική διάρκεια υλοποίησης: 3 ώρες.

Απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή: Εργαστήριο Η/Υ με σύνδεση στο διαδίκτυο, ηχεία, διαδραστικός πίνακας και προβολέας.

Περιγραφή διδακτικών και μαθησιακών δραστηριοτήτων – φύλλα εργασίας

1^η Διδακτική Ώρα: Ανάλυση - ταξινόμηση συναισθημάτων

Οι μαθητές/τριες βρίσκονται στο εργαστήριο πληροφορικής, καθισμένοι/ες ανά 2-3 άτομα σε κάθε Η/Υ, χωρίς να είναι χωρισμένοι σε ομάδες. Στην επιφάνεια εργασίας υπάρχει ένας φάκελος με τίτλο «υλικό μαθήματος», ο οποίος περιλαμβάνει τα αρχεία που θα χρειαστούν. Οι μαθητές/τριες καλούνται να ανοίξουν το φάκελο «24 πίνακες» που βρίσκεται μέσα στο φάκελο «υλικό μαθήματος», να παρατηρήσουν με προσοχή 24 πίνακες ζωγραφικής, να αναλογιστούν και να ανακαλύψουν συναισθήματα που μπορεί είτε να προβάλλονται είτε να δημιουργούνται μέσα από αυτούς. Ο/η εκπαιδευτικός για να τους/τις βοηθήσει, θέτει κάποιες ερωτήσεις (οι οποίες υπάρχουν και στο «φύλλο εργασίας 1») (διάρκεια: 15 λεπτά).

Οι μαθητές/τριες καλούνται να συμπληρώσουν το «φύλλο εργασίας 1», όπου με τη βοήθεια των ερωτήσεων θα συγκεντρώσουν όσα συναισθήματα εντόπισαν. Ο/η εκπαιδευτικός σιγουρεύεται ότι στα συναισθήματα περιλαμβάνονται όσα παρατίθενται στο αρχείο «συναισθήματα» του φακέλου «υλικού μαθήματος» (διάρκεια: 10 λεπτά).

Αφότου συμπληρώσουν το «φύλλο εργασίας 1», με την προτροπή του/της εκπαιδευτικού εντοπίζουν τα κοινά χαρακτηριστικά των συναισθημάτων. Ενδιάμεσα γίνεται συζήτηση και σχολιασμός στην ολομέλεια της τάξης για κάποια συναισθήματα που αναγνώρισαν, αιτιολογώντας τα (διάρκεια: 10 λεπτά).

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να ομαδοποιήσουν τα συναισθήματα που εντόπισαν σε δύο κατηγορίες, ευχάριστα (θετικά) και δυσάρεστα (αρνητικά). Παράλληλα, θέτει προβληματισμό για το λόγο ύπαρξης των συναισθημάτων. Γίνεται καταιγισμός ιδεών και οι μαθητές/τριες εντοπίζουν τη σπουδαιότητα των συναισθημάτων για την ανάπτυξη και βελτίωση της προσωπικότητας του κάθε ανθρώπου. Να τονιστεί εδώ, ότι θα εντοπιστούν και συναισθήματα που μπορεί να ανήκουν και στις δύο κατηγορίες. Οι μαθητές/τριες καλούνται να συμπληρώσουν τους κύκλους των συναισθημάτων που εντόπισαν στο «φύλλο εργασίας 2». Οι κύκλοι αυτοί έχουν ένα κοινό σημείο, όπου θα τοποθετηθούν τα συναισθήματα που θα μπορούσαν να ενταχθούν και στις δύο κατηγορίες. Ο κύκλος των ευχάριστων συναισθημάτων σημειώνεται με κόκκινο και των δυσάρεστων με μαύρο. Γίνεται παρουσίαση του «φύλλου εργασίας 2» στην ολομέλεια (διάρκεια: 10 λεπτά).

 2^{η} Διδακτική Ω ρα: Αναγνώριση συναισθημάτων - δημιουργία συννεφόλεξου

Ο/η εκπαιδευτικός χωρίζει τους μαθητές/τριες σε δύο ομάδες, χρησιμοποιώντας το ψηφιακό εργαλείο Random Name Picker, ώστε να αποφύγει ενδεχόμενα προβλήματα ή παράπονα. Η διαδικασία προβάλλεται στον προβολέα. Με το συγκεκριμένο εργαλείο η διαδικασία χωρισμού των ομάδων γίνεται με παιγνιώδη τρόπο. Πρόκειται για έναν τροχό της τύχης, όπου γράφονται τα ονόματα των παιδιών και στο κάθε γύρισμα του τροχού κληρώνεται ένα όνομα. Το όνομα αυτό στο επόμενο γύρισμα του τροχού αφαιρείται αυτόματα. Έτσι,

ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών/τριών, οι μισοί που θα κληρωθούν πρώτοι θα αποτελέσουν την 1^{n} ομάδα και οι υπόλοιποι τη 2^{n} ομάδα (διάρκεια: 5 λεπτά).

Στη συνέχεια, στη «δραστηριότητα 1» ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές/τριες να μεταβούν στο φωτόδεντρο και συγκεκριμένα στην εφαρμογή Επικοινωνούμε με σύμβολα. Στην εφαρμογή αυτή, κάθε ομάδα αντιστοιχίζει συναισθήματα με σύμβολα (λεκτική - μη λεκτική έκφραση). Προτείνουν, αμφισβητούν και αποδέχονται τις προτάσεις της ομάδας. Ο/η εκπαιδευτικός διαμεσολαβεί όποτε χρειαστεί, για επίλυση διαφωνιών ή δυσκολιών στις ομάδες. Τονίζεται εδώ η παιγνιώδης μορφή της συγκεκριμένης δραστηριότητας. Γίνεται παρουσίαση στην ολομέλεια, συζήτηση και σχολιασμός της δραστηριότητας (διάρκεια: 15 λεπτά).

Στη συνέχεια, στη «δραστηριότητα 2» οι ομάδες οπτικοποιούν τις δύο κατηγορίες συναισθημάτων που έκαναν στο «φύλλο εργασίας 2», δημιουργώντας συννεφόλεξα με το διαδικτυακό λογισμικό wordclouds. Η μία ομάδα αναλαμβάνει να οπτικοποιήσει τα ευχάριστα και η άλλη τα δυσάρεστα συναισθήματα. Τα κοινά συναισθήματα μπορούν να ταιριάξουν και στις δύο ομάδες. Η κάθε ομάδα εισάγει τις λέξεις της πατώντας το «Word list». Μπροστά από κάθε λέξη πρέπει να δοθεί ένας αριθμός που αντιστοιχεί στο μέγεθος γραμματοσειράς. Πατώντας το «Shape» επιλέγεται το σχήμα, ενώ με το «Theme» επιλέγεται το χρωματικό θέμα. Τέλος, από το menu «File» επιλέγεται «Save as JPG» και αποθηκεύεται το συννεφόλεξο. Ο/η εκπαιδευτικός βοηθάει και συμβουλεύει στις δυσκολίες που ενδεχομένως συναντήσουν οι μαθητές/τριες κατά τη διάρκεια της δημιουργίας τους. Γίνεται παρουσίαση των συννεφόλεξων στην ολομέλεια (διάρκεια: 25 λεπτά).

3^η Διδακτική Ώρα: Συσχέτιση συναισθημάτων και ήχων μέσω δημιουργίας διαδραστικής εικόνας

Ο/η εκπαιδευτικός καλεί τις ομάδες να δημιουργήσουν ένα κολάζ με τους πίνακες ζωγραφικής. Για αυτό το σκοπό έχει χωρίσει τους 24 πίνακες σε δύο ομάδες των 12 πινάκων, με κριτήριο τα συναισθήματα που παρουσιάζονται στον πίνακα 1.

Πίνακας 1. Τα συναισθήματα και οι πίνακες ζωγραφικής

Συναίσθημα	Πίνακας ζωγραφικής
Ορμή	1 Scotland forever. Lady Butler.
	2 Liberty leading the people. Eugène Delacroix.
Αγωνία	1 The starry night. Vincent van Gogh.
	2 Guernica. Pablo Picasso.
Φόβος	1 The scream. Edvard Munch.
	2 Study after Velázquez's portrait of Pope Innocent X. Francis Bacon.
Απογοήτευση	1 At eternity's gate. Vincent van Gogh.
	2 La absinthe. Edgar Degas.
Μοναξιά	1 A girl in a wood. Vincent van Gogh.
	2 Urban loneliness. Edward Hopper.
Λύπη	1 The weeping woman. Pablo Picasso.
	2 Le massacre de Scio. Eugène Delacroix.
Ζήλια	1 Jealousy. Edvard Munch.
	2 Jealousy. Tom Roberts.
Ηρεμία	1 Sunset in Vénice. Claude Monet.
	2 Mona Lisa. Leonardo da Vinci.
Χαρά	1 Dance II. Henri Matisse.
	2 A Sunday afternoon on the island of La Grande Jatte. Georges Seurat.
Αγάπη	1 Romeo and Juliet. Frank Bernard Dicksee.
	2 Le printemps. Pierre Auguste Cot.
Ανακούφιση	1 Relief. Marchal Mithouard.

	2 Escaping criticism. Pere Borrell del Caso.
Ικανοποίηση	1 The joy of life. Francois Girard.
	2 Jump of joy. Dagmar Helbig.

Έτσι, προκύπτουν δύο φάκελοι (ένας για κάθε ομάδα), όπου για κάθε συναίσθημα υπάρχει ένας αντίστοιχος πίνακας που το εκφράζει ή το προκαλεί. Οι τίτλοι των έργων έχουν σκόπιμα παραλειφθεί για το λόγο ότι σε κάποιους από αυτούς αναφερόταν το συναίσθημα (π.χ. Relief του Marchal Mithouard, Jealousy του Edvard Munch, Jealousy του Tom Roberts, The Weeping Woman του Pablo Picasso, Urban Loneliness του Edward Hopper, The Scream του Edward Munch). Παραμένει εμφανές μόνο το όνομα του ζωγράφου. Η κάθε ομάδα χρησιμοποιώντας το λογισμικό photocollage εισάγει τους 12 πίνακες που θα βρει στο φάκελό της (menu: Add images) και έπειτα με το κουμπί «Auto collage» γίνεται αυτόματα ένα κολάζ τοποθετώντας τις εικόνες σε τυχαίες θέσεις και αλλάζοντας τις διαστάσεις τους, έτσι ώστε να είναι ίδιες. Από το menu «File» επιλέγεται «Save as JPG» και αποθηκεύεται το κολάζ (διάρκεια: 10 λεπτά).

Ο/η εκπαιδευτικός έχει δημιουργήσει εκ των προτέρων ένα λογαριασμό στο διαδικτυακό λογισμικό thinglink. Επιπλέον, έχει προετοιμάσει έναν κατάλογο συναισθημάτων και μια σειρά από μουσικά αποσπάσματα, τα οποία θυμίζουν (στο πλαίσιο του εφικτού) τα συναισθήματα που θέλει να δουλέψει με τους/τις μαθητές/τριες που παρουσιάζονται στον πίνακα 2. Τα συναισθήματα είναι αυτά που εκφράζονται μέσα από τους 24 πίνακες ζωγραφικής. Είναι αναμενόμενο ότι τα περισσότερα συναισθήματα (αν όχι όλα) έχουν ήδη αναφερθεί στις δύο προηγούμενες διδακτικές ώρες. Τα μουσικά αποσπάσματα είναι χαρακτηριστικά και η διάρκειά τους δεν υπερβαίνει τα 30 δευτερόλεπτα, για να μην αποσπαστεί η προσοχή και η συγκέντρωση από μακρόχρονη ακρόαση. Επίσης έχει γίνει μοντάζ (περίπου στα 30΄΄), fade in / fade out (όπου χρειαζόταν για να μην αρχίζει / τελειώνει απότομα το ηχητικό απόσπασμα) και normalize (για να έχουν όλα τα αποσπάσματα την ίδια ένταση).

Πίνακας 2. Τα συναισθήματα και τα μουσικά αποσπάσματα

Tittanay II. Ta obtatoo pata kat ta poodina artoortaopata				
Συναίσθημα	Μουσικό απόσπασμα			
Ορμή	Ride of the Valkyries. Wagner.			
Αγωνία	Symphony No. 10, II. Shostakovich.			
Φόβος	Horror piano theme. Private Hell Productions.			
Απογοήτευση	Sad piano music - A tired warrior. Lucas King.			
Μοναξιά	Only piano – Loneliness. Adrian von Ziegler.			
Λύπη	Gladiator soundtrack – Sorrow. Klaus Badelt, Lisa Gerrard.			
Ζήλια	Jealousy tango. Katica Illenyi.			
Ηρεμία	Clair de lune. Claude Debussy.			
Χαρά	The arrival of the Queen of Sheba. George Frideric Handel.			
Αγάπη	The flower duet. Leo Delibes.			
Ανακούφιση	The swan - Carnival of the animals. Saint-Saens.			
Ικανοποίηση	Tritsch-tratsch-polka. Johann Strauss II.			

Ο/η εκπαιδευτικός προτρέπει τα παιδιά να επισκεφθούν το λογαριασμό που έχει δημιουργήσει στο thinglink και να δημιουργήσουν μια διαδραστική εικόνα. Για την «τελική δραστηριότητα» θα χρησιμοποιηθούν τα αρχεία που υπάρχουν στο φάκελο με τίτλο «μουσικά αποσπάσματα». Συγκεκριμένα, 12 μουσικά αποσπάσματα τα οποία είναι ονοματισμένα με τα αντίστοιχα συναισθήματα. Η κάθε ομάδα εισάγει την εικόνα κολάζ που έχει δημιουργήσει στη «δραστηριότητα 3» (menu Create, Upload image). Κατόπιν, προσθέτει έναν κόμβο πάνω σε έναν από τους πίνακες (click to add a tag). Ο κόμβος τροποποιείται για να γίνει αόρατος ως εξής: από τις «Advanced settings» γίνονται οι ρυθμίσεις Hide bubble —

On, Pinned icon – Off, Hide icon – On, Click action – Automatic. Έπειτα, τα όρια του κόμβου επεκτείνονται με το ποντίκι, έτσι ώστε να καλύπτει όλο τον πίνακα. Τέλος, εισάγεται στον κόμβο αυτό το κατάλληλο μουσικό απόσπασμα (upload audio) που αντιστοιχεί στο συναίσθημα που πιστεύεται ότι εκφράζει ο πίνακας. Η ίδια διαδικασία συνεχίζεται μέχρι να αντιστοιχηθούν και τα δώδεκα μουσικά αποσπάσματα στους 12 πίνακες του κολάζ. Το τελικό παραγόμενο έργο είναι δύο σύνθετα ψηφιακά έργα - κολάζ από 12 πίνακες που αναπαριστούν διαφορετικά συναισθήματα, που όταν το ποντίκι βρίσκεται πάνω τους (mouse over), ακούγεται το αντίστοιχο μουσικό απόσπασμα που αντιστοιχεί στο συναίσθημα αυτό. Οι διαδραστικές εικόνες διαμοιράζονται ή αναρτώνται στο ιστολόγιο του σχολείου (διάρκεια: 20 λεπτά).

Αφού ολοκληρώσουν την εργασία τους οι δύο ομάδες, ακολουθεί παρουσίαση στον διαδραστικό πίνακα των δύο διαδραστικών εικόνων (ένας/μια εκπρόσωπος της ομάδας πατάει στον διαδραστικό πίνακα και ενεργοποιεί όλα τα πεδία με τη σειρά) και σχολιασμός των διαφορών στην ερμηνεία των συναισθημάτων των πινάκων που είναι βέβαιο ότι θα προκύψουν. Ο σχολιασμός θα αφορά το λόγο που επιλέχτηκε το συγκεκριμένο μουσικό απόσπασμα για κάποιον πίνακα. Εναλλακτικά, οι μαθητές/τριες μπορούν να προσπαθήσουν να εξηγήσουν το λόγο που η άλλη ομάδα έκανε τη συγκεκριμένη επιλογή. Με αυτό τον τρόπο, εξερευνώντας η μία ομάδα τη διαδραστική εικόνα της άλλης ομάδας, θα παρατηρήσουν ότι μπορεί να υπάρχει και μια διαφορετική ερμηνεία των συναισθημάτων που εκφράζουν οι πίνακες από τη δική τους. Αυτή η διαδικασία αποτελεί και την τελική αξιολόγηση των τελικών παραγόμενων έργων από τις ίδιες τις ομάδες (διάρκεια: 15 λεπτά).

Στον παρακάτω πίνακα (πίνακας 3) παρουσιάζεται ένα συνοπτικό περίγραμμα της όλης διδακτικής διαδικασίας.

Πίνακας 3. Συνοπτικό περίγραμμα διδακτικής διαδικασίας

α	Τίτλος	Φύλλο	Χρόνος	Διδακτική τεχνική	Διδακτικό –
/ α	δραστηριότητας	εργασίας	(λεπτά)		εποπτικό υλικό
1	Ανακάλυψη συναισθημάτων μέσα από 24 πίνακες ζωγραφικής		15′	Παρατήρηση – Καθοδηγούμενη ανακάλυψη	H/Y
2	Καταγραφή συναισθημάτων	Φύλλο εργασίας 1	10′	Ομαδοσυνεργατική	H/Y
3	Εντοπισμός κοινών χαρακτηριστικών συναισθημάτων, συζήτηση, σχολιασμός		10′	Ομαδοσυνεργατική	H/Y
4	Ομαδοποίηση συναισθημάτων	Φύλλο εργασίας 2	10′	Ομαδοσυνεργατική	Φύλλο εργασίας 1 Φύλλο εργασίας 2
5	Χωρισμός σε ομάδες		5′	Δασκαλοκεντρική	H/Y Λογισμικό Random name picker
6	Αντιστοίχιση συναισθημάτων με σύμβολα	Φύλλο δραστηρ 1	15′	Ομαδοσυνεργατική	Η/Υ Εφαρμογή του

					φωτόδεντρου Επικοινωνούμε με σύμβολα Φύλλο δραστηρ 1
7	Οπτικοποίηση συναισθημάτων	Φύλλο δραστηρ 2	25′	Ομαδοσυνεργατική	Η/Υ Λογισμικό Wordcloud Φύλλο εργασίας 2
8	Δημιουργία κολάζ	Φύλλο δραστηρ 3	10′	Ομαδοσυνεργατική	Η/Υ Λογισμικό Photocollage
9	Δημιουργία και διαμοιρασμός διαδραστικών εικόνων	Φύλλο δραστηρ Final	20'	Ομαδοσυνεργατική	Η/Υ Λογισμικό Thinglink Μέσα κοινωνικής δικτύωσης, Blog, κτλ
10	Παρουσίαση και Αξιολόγηση διαδραστικών εικόνων		15′	Ομαδοσυνεργατική	Η/Υ Διαδραστικός πίνακας

- Υπόδειγμα των παραδοτέων του σεναρίου διατίθεται στους παρακάτω υπερσυνδέσμους:
 - $\circ \quad \text{O}\mu\acute{\alpha}\delta\alpha \, 1 \qquad \underline{\text{https://www.thinglink.com/card/1177608895661604865}}$
 - \circ Oμάδα 2 <u>https://www.thinglink.com/card/1177612153117474817</u>

Για να λειτουργήσουν οι διαδραστικές εικόνες πρέπει να γίνει αρχικά κλικ σε κάποιο σημείο μέσα την εικόνα.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση είναι συνεχής και γίνεται από τις ίδιες τις ομάδες των μαθητών/τριών με τη μορφή της αυτοαξιολόγησης της ομάδας, αλλά και ετεροαξιολόγησης της όλλης ομάδας.

Επεκτασιμότητα σεναρίου

Το σενάριο μπορεί να επεκταθεί με τις ακόλουθες προσθήκες:

- Να επιλέξουν οι ίδιοι/ες οι μαθητές/τριες τους πίνακες ζωγραφικής από το διαδίκτυο.
- Να επιλέξουν οι ίδιοι/ες οι μαθητές/τριες τα μουσικά αποσπάσματα από το διαδίκτυο.
- Να επεξεργαστούν οι ίδιοι/ες οι μαθητές/τριες τα μουσικά αποσπάσματα με το ανοιχτό λογισμικό επεξεργασίας ήχου Audacity.

Πηγές

Δημητρακοπούλου, Μ., Τζένου, Μ., Ανδρούτσος, Π. (2010). Μουσική. Σχολικό βιβλίο Γ΄ Γυμνασίου. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β. - Ι.Τ.Υ.Ε. Διόφαντος.

Πρόγραμμα σπουδών (2014). Επιστημονικό πεδίο: Τέχνες – Πολιτισμός. Διδακτικό Μαθησιακό Αντικείμενο/Τάξη/επίπεδο εκπαίδευσης: Μουσική / Νηπιαγωγείο, Α΄ - ΣΤ΄ Δημοτικού, Α΄ - Γ΄ Γυμνασίου. Αθήνα: Υπουργείο παιδείας και θρησκευμάτων - ΙΕΠ.

Δικτυακοί τόποι (με τη σειρά που χρησιμοποιούνται στο σενάριο)

https://www.classtools.net/random-name-picker/43 LRHZ2K

Αθανασιάδης, Κ., Σαλονικίδης, Γ. (2013). <u>Επικοινωνούμε με σύμβολα</u>, αποθετήριο φωτόδεντρο

https://www.wordclouds.com/ https://www.photocollage.com/ www.thinglink.com

Φύλλο Εργασίας

Στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή θα βρείτε ένα φάκελο με τίτλο «Υλικό Μαθήματος». Ανοίξτε το φάκελο «24 Πίνακες» που βρίσκεται μέσα στο φάκελο «Υλικό Μαθήματος» και παρατηρήστε με προσοχή τους πίνακες ζωγραφικής που υπάρχουν. Σκεφτείτε και προσπαθήστε να ανακαλύψετε τα συναισθήματα που μπορεί είτε να προβάλλονται είτε να δημιουργούνται μέσα από αυτούς. Στη συνέχεια σημειώσετε αυτά τα συναισθήματα. Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σας βοηθήσουν να τα εντοπίσετε.

- Πώς αισθάνονται τα πρόσωπα που εικονίζονται στους πίνακες;
- Για ποιο λόγο;

συναισθήματα.

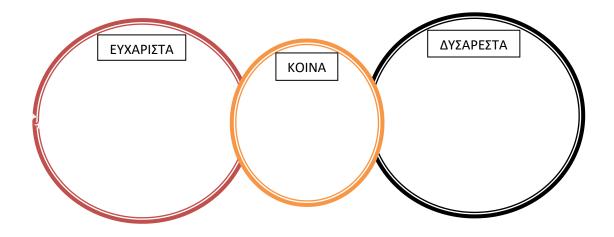
- Τι μπορεί να προκάλεσε το στιγμιότυπο που βλέπετε;
- Τι μπορεί να συμβεί μετά;
- Αν οι πίνακες δεν εικονίζουν πρόσωπα, με ποια στοιχεία φαίνονται τα συναισθήματα που θέλει να αποδώσει ο ζωγράφος;
- Ποιες τεχνικές χρησιμοποιεί ο ζωγράφος για να αποδώσει καλύτερα τα συναισθήματα;
- Ποια χρώματα χρησιμοποιούνται και γιατί;
- Πώς αποδίδεται η κίνηση ή η απουσία κίνησης και γιατί;
- Πώς αποδίδεται το περιβάλλον και γιατί;

Συναισθήματα:	
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	

Δε χρειάζεται να απαντήσετε στις ερωτήσεις. Αρκεί να σημειώσετε τα

Ομαδοποιήστε τα συναισθήματα που εντοπίσατε στο Φύλλο Εργασίας 1 σε δύο κατηγορίες: ευχάριστα (θετικά) και δυσάρεστα (αρνητικά). Τοποθετήστε τα ευχάριστα συναισθήματα στον κόκκινο κύκλο και τα δυσάρεστα στον μαύρο κύκλο. Υπάρχουν συναισθήματα που θα μπορούσαν να μπουν και στις δύο κατηγορίες; Αν ναι, τοποθετήστε τα στο κοινό σημείο των δύο κύκλων, που φαίνεται με πορτοκαλί χρώμα.

Επισκεφτείτε το φωτόδεντρο κάνοντας ctrl+κλικ εδώ

Στη σελίδα που θα ανοίξει κάντε κλικ πάνω στην εικόνα με τις φατσούλες.

 $\underline{\Sigma}$ ύρετε τις φατσούλες στο κατάλληλο τετραγωνάκι. Όταν τελειώσετε κάντε κλικ στον $\underline{\acute{\epsilon}}$ λεγχο για να δείτε πώς τα πήγατε!

Δημιουργήστε ένα συννεφόλεξο για τα <u>ευχάριστα (ομάδα 1)</u> και ένα για τα <u>δυσάρεστα</u> συναισθήματα αντίστοιχα (<u>ομάδα 2)</u> με το λογισμικό <u>wordclouds</u> Για τη δημιουργία του συννεφόλεξου είστε ελεύθεροι να επιλέξετε ό,τι χρώμα και σχήμα επιθυμείτε!

Για να βρεθείτε απευθείας στη σελίδα κάντε ctrl+κλικ εδώ

Εισάγετε τις λέξεις πατώντας το <u>Word list.</u> Μπροστά από κάθε λέξη δώστε έναν <u>αριθμό</u> που αντιστοιχεί στο μέγεθος γραμματοσειράς. Πατήστε το <u>Shape</u> για να επιλέξετε το σχήμα και με το <u>Theme</u> επιλέξτε το χρωματικό θέμα. Τέλος, από το menu <u>File</u> επιλέξτε <u>Save as JPG</u> και αποθηκεύστε το συννεφόλεξο.

Τα «κοινά» συναισθήματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν και στα δύο συννεφόλεξα.

Κάντε ένα κολάζ με τους 12 πίνακες που θα βρείτε στο φάκελο της ομάδας σας με το λογισμικό photocollage.

Για να βρεθείτε απευθείας στη σελίδα κάντε ctrl+κλικ εδώ

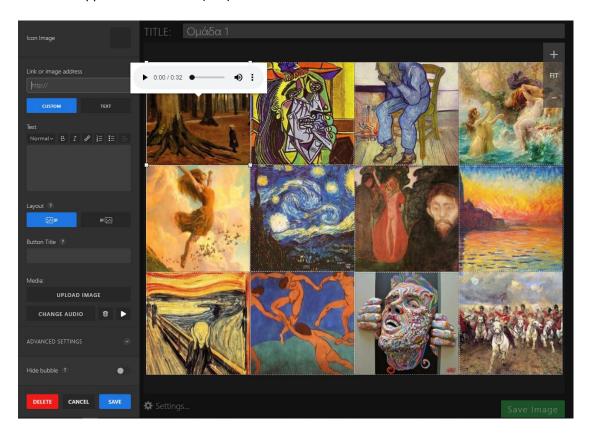
Εισάγετε τις εικόνες από το menu: <u>Add images</u> και έπειτα με το κουμπί <u>Auto collage</u> το κολάζ γίνεται αυτόματα! Από το menu <u>File</u> επιλέξτε <u>Save as JPG</u> και αποθηκεύστε το κολάζ.

Δημιουργήστε μια διαδραστική εικόνα με μουσικά αποσπάσματα με το λογισμικό thinglink!

Για να βρεθείτε απευθείας στη σελίδα κάντε ctrl+κλικ εδώ

Πατήστε <u>CREATE</u> και στη λίστα που θα εμφανιστεί πατήστε <u>Upload Image</u>. Στο παράθυρο που θα εμφανιστεί, επιλέξτε το κολάζ που κάνατε στην προηγούμενη δραστηριότητα. Προσθέστε έναν κόμβο πάνω σε έναν από τους πίνακες <u>click to add a tag</u>. Ο κόμβος πρέπει να τροποποιηθεί για να γίνει αόρατος. Από τις Advanced settings επιλέξτε:

Hide bubble – On Pinned icon – Off Hide icon – On Click action – Automatic

Επεκτείνετε τα όρια του κόμβου με το ποντίκι, έτσι ώστε να καλύπτει όλο τον πίνακα. Τέλος, εισάγετε στον κόμβο το κατάλληλο μουσικό απόσπασμα <u>upload audio</u> που αντιστοιχεί στο συναίσθημα που πιστεύεται ότι εκφράζει ο πίνακας. Η ίδια διαδικασία συνεχίζεται μέχρι να αντιστοιχηθούν και τα δώδεκα μουσικά αποσπάσματα στους 12 πίνακες του κολάζ.

Μην ξεχάσετε να πατήσετε το κουμπί <u>SAVE IMAGE.</u>

Όταν το ποντίκι βρίσκεται πάνω στους πίνακες, ακούγεται το μουσικό απόσπασμα που αντιστοιχεί στο συναίσθημα αυτό!